

بررسی ارتباط حاشیه‌نشینی و ناپایداری شهری با گردشگری روستایی نمونه موردی: روستای زشک شهر مشهد

نویسنده اول^۱: سارا توتونچی

۱- دانشجوی دکتری شهرسازی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، Tootoonchi.sara@yahoo.com

چکیده

پدیده حاشیه‌نشینی یکی از معضلات اصلی شهرهای امروزی و ازجمله بحران‌های اساسی شهرهای کشورهای درحال توسعه می‌باشد. امروزه مسائل و آسیب‌های ناشی از حاشیه‌نشینی، توجه برنامه‌ریزان را به مبدأ مشکلات یعنی روستاها سوق داده و توسعه پایدار شهر و روستا را معادله‌ای دوطرفه و درگرو توجه عادلانه به نقاط شهری و روستایی به‌طور هم‌زمان دانسته است. گردشگری روستایی یکی از ارکان اصلی توسعه پایدار، موردتوجه جدی برنامه‌ریزان قرار گرفته و منافع بی‌شمار آن، مدیریت آن را به یک عنصر حیاتی برای رشد و توسعه جامعه شهری و روستایی تبدیل نموده است. در این میان شهر مشهد، با دارا بودن رتبه اول حاشیه‌نشینی در کشور، با بحران بزرگی دست‌وپنجه نرم می‌کند. مهاجرت بی‌رویه ساکنین روستاهای مجاور مشهد، مسئله‌ای است که توجه مدیریت شهری را به سمت راهکارهای منطقه‌ای و دید گسترده‌تری نسبت به حل مسئله حاشیه‌نشینی سوق داده است. پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کاربردی و با توجه به ماهیت موضوع از روش تحقیق تحلیلی-توصیفی بر پایه پیمایش می‌باشد که بر اساس مطالعات میدانی، مشاهده، مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای باهدف شناسایی مسائل ناشی از حاشیه‌نشینی مشهد و ارتباط آن با مهاجرت روستاهای مجاور و بررسی ابعاد مختلف حاشیه‌نشینی و ارتباط آن با ناپایداری شهری می‌پردازد و اثرات ناپایدار حاصل از این نوع شهرنشینی را معرفی می‌نماید؛ سپس توجه را به سمت روستای زشک سوق می‌دهد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد این روستا با دارا بودن پتانسیل‌های گردشگری بیشمار، توانایی جذب گردشگران داخلی و خارجی را دارد و عدم توجه کافی به مسائل و مشکلات این روستا و ...، مهاجرت عمده ساکنان آن را به شهر مشهد رقم زده است. درنهایت با بررسی اهمیت توجه به مدیریت گردشگری در روستای زشک، وضعیت پایداری آن را ترسیم و نقش آن را در کاهش معضلات حاشیه‌نشینی شهر مشهد و توسعه پایدار آن بیان می‌دارد و پیشنهادهایی برای حرکت در جهت توسعه پایدار هم‌زمان شهر و روستا ارائه می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: گردشگری روستایی، توسعه پایدار، حاشیه‌نشینی، روستای زشک مشهد

۱- مقدمه

بر اساس مطالعات سازمان ملل، حاشیه‌نشینی و آلودگی‌نشینی چالش اصلی هزاره سوم خواهد بود. در چند سال آینده (یعنی ۲۰۲۰) رقم کل حاشیه‌نشینان شهری جهان تقریباً به ۱۴۰۰ میلیون نفر افزایش خواهد یافت. میزان افزایش کشورهای صنعتی ثروتمند در این مدت حدود پنج میلیون نفر و حجم جمعیت آلودگی‌نشین جهان درحال توسعه به رقم ۱۳۵۵ میلیون نفر خواهد رسید که از این مقدار، حدود ۷۵ میلیون نفر از آن کشورهای غرب آسیاست.